

нав злочинця, а спостереження за його поведінкою вказує на протилежне, необхідно заспокоїти свідка, дати йому можливість відчутти підтримку та захист з боку слідчого та запропонувати ще раз спробувати упізнати злочинця. Але дії слідчого поліції у таких випадках не повинні мати навісного характеру;

– проведення слідчого експерименту або впізнання із кожним підозрюваним окремо. Якщо для впізнання необхідно пред'явити декілька осіб (що проходять за однією справою) одному суб'єкту впізнання, то кожного з них необхідно пред'являти окремо, серед їм подібних статистів. При цьому статисти, які пред'являлися разом з першим об'єктом, не повинні брати участь у наступних впізнаннях;

– застосування науково-технічних засобів створює сприятливі умови для одержання доказової інформації, дозволяє фіксувати не тільки факт проведення процесуальної дії, але й «психологічний клімат», у якому воно відбувалося, психологічно впливає на підозрюваних (членів ОЗГ і їхніх лідерів). Відеозапис ускладнює можливість злочинців негативно впливати на свідків і потерпілих.

Застосування певних тактичних прийомів і комбінацій дозволить слідчому більш якісно й ефективно провести окремі слідчі (розшукові) дії, забезпечуючи безпеку потерпілих та свідків. При неможливості дотримання усіх кримінально-процесуальних й організаційно-тактичних умов проведення слідчого експерименту, впізнання, «очної ставки», забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у слідчій (розшуковій) дії, складнощях запобігання впливу на свідків, працівники слідчих підрозділів поліції повинні відмовитися від неї та провести інші процесуальні дії [1; 2]. Підсумовуючи слід зазначити, що ефективність проведення слідчих (розшукових) дій за участю членів злочинних угруповань та їхніх лідерів прямо пропорційна якості професійної підготовки і практичного досвіду працівників правоохоронних органів.

1. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань : монографія / Чаплинський К. О. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. – 304 с.

2. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій : монографія / Чаплинський К. О. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2011. – 496 с.

Іванчишин Ігор Іванович
здобувач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ

Розслідування злочинів, учинених злочинними угрупованнями, супроводжується формуванням несприятливих оперативно-розшукових і слідчих ситуацій, зокрема, наявність незначного обсягу інформації, відсутність слідів та очевидців злочину, активна протидія розслідуванню та ін. Вказане вимагає постійного удосконалення організаційно-підготовчих і тактичних заходів по проведенню окремих слідчих (розшукових) дій, зокрема, обшуків. Вчасне й

якісне проведення цієї процесуальної дії сприяє одержанню важливих доказів, які свідчать про причетність певних осіб (особливо лідера групи) до злочинної діяльності. Загальна тактика проведення обшуку припускає необхідність врахування слідчої ситуації, особливостей супротивної сторони та характеру злочину. Обшук повинен проводитися негайно з метою виявлення осіб, які вчинили злочини, викрадених речей та цінностей. Невиправдане зволікання, несвоєчасність і невідповідність обшуків дозволяє злочинцям знищити чи підмінити сліди і знаряддя злочину, переховати викрадені предмети, витратити кошти, які отримані злочинним шляхом, тощо. Тому час проведення обшуків необхідно обирати залежно від обставин справи, з урахуванням аналізу зібраної інформації та оцінки слідчої ситуації.

Під час проведення обшуків вирішальне значення має раптовість їх проведення. Проте раптовість обшуку є неможливою без дотримання конспіративності і правил таємного прийняття рішення про їх проведення, включаючи і оперативно-розшукові заходи. Тому розголошення відомостей про обшук, що готується, значній кількості осіб може призвести до витоку інформації та втрати фактора раптовості.

До найбільш ефективних методів обшуку можна віднести такі:

Послідовне і вибіркоче обстеження. Під час вибіркового обстеження за наявності достатніх підстав перевіряються, насамперед, місця ймовірного приховування розшукуваних об'єктів. Цей метод застосовується при проведенні трудомістких робіт, зокрема, розбиранні стін чи підлог, розкопці певної ділянки місцевості тощо. Якщо вибірковий пошук не дає позитивних результатів, то керівник операції переходить до послідовної перевірки усіх об'єктів.

Паралельне і зустрічне обстеження. Паралельне обстеження доцільне під час обшуку ділянки місцевості. В інших випадках проводиться зустрічне обстеження. У цьому випадку одна особа, яка проводить обшук, рухається праворуч від входу, а інша – ліворуч. Зустрівшись, вони оглядають центр приміщення.

Одиночний і груповий пошук обирається з урахуванням кількості осіб, які проводять обшук. У зв'язку з тим, що до обшуків залучається значна кількість осіб, які не мають достатньої підготовки, необхідно вміло поєднувати прийоми пошуку. Там, де особи мають недостатню кваліфікацію у тактиці обшуку, пошук веде керівник пошукової групи, а інші надають йому допомогу. У цьому випадку обстеження краще проводити методом одиночного пошуку.

Обстеження без порушення і з порушенням цілісності об'єктів. Виявлення невідповідностей між об'єктами свідчить про наявність схованки. Проводячи обшук, слідчий має право розкривати замкнені приміщення і сховища, якщо володілець відмовляється їх відкрити. При цьому слідчий повинен уникати невикликаних необхідністю пошкоджень дверей, замків та інших предметів.

Відволікаючі прийоми застосовуються шляхом зміни послідовності обшуку, проведення вибіркових обстежень, умисного затримання уваги на другорядних об'єктах у випадках інформованості керівника пошукової групи про схованки, у випадках, коли недоцільно розкривати свою поінформованість та її джерела.

Використання рефлексії обшукуваних осіб. За допомогою рефлексії слідчий викликає певні реакції злочинців або створює конкретні умови, за яких

особа вчиняє певні дії, і спостерігає за ними, для викриття прихованих об'єктів.

Систематичність пошуку. Слідчий повинен уважно і послідовно оглядати об'єкти, не відволікаючись на інші. Отримані результати необхідно ретельно занотувати у протоколі, а також доцільно складати плани і схеми, у тих випадках, коли фотозйомка не забезпечує наочності і не дозволяє зафіксувати розташування схованки та способи виявлення й вилучення.

Залучення підозрюваного, свідка, потерпілого до проведення обшуків. Участь в обшуку підозрюваних дозволяє слідчому спостерігати за їх психофізичними реакціями під час його проведення. Залучення свідків і потерпілих дозволить запобігти вилученню об'єктів, які не мають ніякого відношення до справи.

Під час обшуку доцільно використовувати прийом, що заснований на видаленні певних осіб з місця обшуку з метою використання їх необізнаності про його результати під час проведення наступних допитів.

Коли злочинці встановлені, але не затримані, доцільно використовувати психологічний прийом, заснований на «витоку» інформації, з метою схилення приховувачів викраденого майна до вчинення контрольованих правоохоронними органами дій. Однак проведення таких тактичних операцій пов'язане із певними труднощами та ризиком, оскільки можлива втрата оперативного контролю за переміщенням цінностей.

Слідчим необхідно враховувати, що злочинці не завжди можуть зберігати зброю, засоби учинення злочинів, викрадені предмети, цінності та інші об'єкти, що мають значення для кримінального провадження, за місцем проживання (роботи), а користуються послугами осіб, які не брали безпосередньої участі у вчинених злочинах (або не входять до складу групи), але здатних за певну винагороду зберігати у себе вказані об'єкти. Такі особи, як правило, приховують свої зв'язки зі злочинцями, тому під час підготовки до обшуків важливо виявити таких осіб, застосовуючи оперативно-розшукові заходи. Це дозволяє економити час, сили та засоби і тим самим сприяє реалізації принципу наступальності у боротьбі зі злочинними проявами.

Куратченко Михайло Віталійович

заступник начальника

ГУНП в Дніпропетровській області –

начальник слідчого управління

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПРОВАДЖЕННІ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Прийнятим Верховною Радою України 13 квітня 2012 року Кримінальним процесуальним кодексом України уперше на законодавчому рівні створено окремий інститут процесуальних дій, що проводяться під час досудового розслідування у кримінальному провадженні, – негласні слідчі (розшукові) дії.

Негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України, та проводяться у випад-